

Botgörerskan/*Die Büsserin*

Andreas Hallén, op. 39 (1890)

Critical edition by B. Tommy Andersson, 2012

Andante molto espressivo ♩ =

Viol.

pp

Red.

9

17

Vla.

24

A

p

33

Viol.

p

42

Viol.

Vc.

mf

p

mf

*)

51

ff

dim.

pp

B

Sopr. (Coro)

O Re - gi - na, vir - go po - li,

61

p

Sopr. (Coro)

o Re - gi - na, vir - go, vir - go po - li,

70

p

Sopr. (Coro)

me - com - mi - to, me com -

*) Den låga tonen H betyder att man ska lägga till en 32'-stämma. Se kommentar.
The low B indicates the use of a 32' stop.

78

Sopr. (Coro)

mit - to ti - bi so - li, sper - ne - re me — vir - go no - li

86

Sopr. (Coro)

o ma - ter gra - tis - si - ma, ma - ter gra - tis - si - ma pro - li, ma - ter gra -

V.S.

94 poco rit. **C** a tempo

p *cresc.*

Sopr. (Coro)

tis - si - ma pro - li

102

109

Sopr. (Coro)

O Re - gi - na vir - go po - li, me com -

117

dim.

Sopr. (Coro)

mit - to ti - bi so - li, sper - ne - re me vir - go

126

p

Sopr. (Coro)

no - li, ma - ter gra - tis - si-ma, ma - ter gra -

134

poco rit.

D a tempo

Sopr. (Coro)

tis - si-ma, ma-ter gra - tis - si-ma, ma-ter gra - tis - si-ma pro - li!

143

rit.

a tempo

p

Sopr. solo

Him - la - drott - ning, Du — som

151

Sopr. solo

slu - tit verl - dens fräls - ning i Din famn! Har Din dot-ter du för-

158

Sopr. solo

skju - tit? Finns ej nåd i Je - su namn?

166

Sopr. solo

Jag har äl - skat, jag har bru - tit i för - tviv - lan tå - rar gju - tit. Hel - ga jung - fru,

174

ritard. **E** a tempo

Sopr. solo

Ten.+Bass (Coro)

skänk mig tröst, låt mig grå - ta vid O ma - ter Chris - ti, quae

182

Ten.+Bass (Coro)

sem - per vir - go fu - is - ti, sub - ve - ni-es is - ti,

189

p *pp* *p* *pp* *p* *pp*

Ten.+Bass (Coro) Sopr. solo

mun - do de cri - mi - ne tris - til O, Du Kris - ti mo - der

195

p *f* *p* *p*

Sopr. solo

öm - ma, hel - ga jung - fru ren och skär, skall Du hårdt den

202

p *p*

Sopr. solo Bass (Coro)

ar - ma döm - ma, hvil - kens bröst pas - sio - nen kär? O

V.S.

*) Den låga tonen A betyder att man ska lägga till en 32'-stämma. Se kommentar.
The low A indicates the use of a 32' stop.

208

p

Bass (Coro)

Sopr. solo

ma - ter Chris - ti, o ma - ter Chris - ti. O hjelp mig kām - pa, hjelp mig

216

cresc.

ff

p

Sopr. solo

seg - ra, kām - pa, seg - ra, glöm - ma! djupt i hjer - tat smär - tan

224

F

p

Sopr. solo

Ten.+Bass (Coro)

göm - ma. O ma - ter Chris - ti, quae sem - per vir - go fu -

231

p

pp

pp

Ten.+Bass (Coro)

is - ti sub - ve - ni - es is - ti, mun - do de cri - mi - ne tris -

rit.

238

a tempo

mf

Sopr. (Coro)

Ten.+Bass (Coro)

ti! O Re - gi - na, o-ra vo-ce pi-a pro no - bis. O Re - gi - na,

245

poco rit.

Ten.+Bass (Coro)

o - ra pro no - bis.

253

G a tempo

Sopr. solo

O Ma - ri - a, jung - fru skä - ra, tag min träg - na

259

Sopr. solo

bön e - mot! Bed för mig och var mig när, o lägg min

This page is left blank to facilitate page turn.

265

Sopr. solo Sopr. (Coro)

nöd för Je - su fot! o - ra pro no - bis, vir - go Ma - ri - a, o -

273

H poco riten.

p *p cresc.*

Sopr. (Coro) Sopr. solo Sopr. (Coro)

ra. Lägg min nöd — för Je - su Coe - li Re - gi - nae, coe - li Re -

281

f *ff*

Sopr. (Coro)

gi - nae sit laus et ho - nor, laus et ho - nor si - ne fi...

V.S.

Moderato con moto

288

mf

mf

Bass (Coro) Ten. (Coro)

Laus ett ho - nor si - ne fi - ne, Laus et ho - nor si - ne fi - ne,

296

Alto (Coro) Sopr. (Coro)

Laus et ho - nor si - ne fi - ne, Laus et ho - nor si - ne fi -

304

dim. *p*

Sopr. (Coro) *p*

ne, sit laus — et ho - nor, laus — et ho - nor si - ne

310

cresc.

cresc.

fi - ne, si - ne fi - ne, si - ne fi - ne, laus et ho - nor

317

I

Sopr. (Coro) Bass (Coro) Ten. (Coro)

si - ne fi - ne, si - ne fi... sit laus— et ho - nor, laus— et

324

Ten. (Coro) Alto (Coro) Sopr. (Coro)

ho - nor si - ne, laus— et ho - nor si - ne, laus— et ho - nor

poco rit.

331

Sopr. solo Coro

si - ne fi - ne, laus— et ho - nor, och— him - lar lof-va dig! Fi - ne,

340

Moderato assai

rit.

Sopr. (Coro)

laus et ho - nor si - ne, si - ne fi - ne.

Om orgelstämman

Den största graden av bearbetning i denna utgåva rör orgelstämman. Till att börja med noterar Hallén orgeln på två system i autografen. Men det är tydligt att stämman skall spelas med pedal, inte som manualiter. Denna utgåva gör en rimlig uppdelning mellan händer och fötter på tre system.

I takt 218 finns en felskrivning i höger hand i autografen, som har korrigerats, likaså i vänster hand i takt 228. I sju takter har jag kompletterat orgelsatsen med enstaka toner som förefaller saknas: i takt 217 har jag lagt till tonen d1 (punkterad halvnot) i höger hand, i takt 238–239 har jag lagt till f1 i vänster hand, i takt 191–192 har jag lagt till tonen e i vänster hand, i takt 198 har jag lagt till understämman i höger hand (unisont med violin I) eftersom satsen känns alltför tom jämfört med föregående takt, i takt 326 har jag lagt till tonen i vänster hand. Men alla dessa förändringar är obetydliga och förändrar inte stämmans karaktär.

Den största förändringen ligger i att jag har infört ett stort antal legato- och bindebågar för att orgelns fraserings ska vara mer i enlighet med kör- och stråkstämmorna. Det finns också flera exempel på orgelpunkter, där det förefaller onaturligt att orgeln skulle sätta om tonen flera gånger när inte stråkarnas basar gör det, och andra liknande fall. Min förhoppning är, att dessa justeringar ska bidra till uppförandepraktiskt trovärdiga framföranden av orgelstämman.

Ett intressant fenomen är de takter där Hallén skriver toner i pedalen som ligger under pedalens lägsta ton (takt 46, 191–192 och 326–334). Var det så att Hallén inte visste vad han gjorde, att han inte kände till orgelns omfång? Nej, givetvis inte! Det här var ett i Tyskland förekommande tidstypiskt sätt, att i orgelstämman ange att man ska lägga till en 32-fotstämman, vilket man kan träffa på även i partitur av Gustav Mahler och Richard Strauss.

I fallet Mahler gäller det *Symfoni nr 8*, i sats 1, takt 135–138 och i sats 2 vid repetitionssiffran 197. I det andra av dessa exempel skriver han till och med enbart tonen kontra B (en ton under pedalens lägsta ton, utan dubbling en oktav högre), vilket endast kan tolkas som att den ska spelas med enbart 16- och 32-fotstämmor, utan 8-fot eller högre. Det ger en utmärkt effekt, eftersom orgeln då kan bidra med de djupa toner som orkesterns övriga basinstrument inte förmår (se notexemplet).

När det gäller Richard Strauss, finns det ett flertal liknande exempel, bland annat i *Eine Alpensinfonie* (1911-15), vid repetitionssiffrorna 118 och 123, eller i tredje akten av operan *Die Frau ohne Schatten* (1919), efter siffran 153. Det är också så man bör tolka notbilden i dessa takter i *Botgörerskan*. Lägg till en 32-fot labialstämman (eller en Kvinta 10 2/3 fot) för dessa låga toner, om orgeln har dessa resurser. Om inte, spelas enbart den noterade övre tonen (givetvis med 16-fotstämman).

Orgelstämman är skriven för en större orgel av romantisk/symfonisk typ och bör inte utföras på ett litet orgelpositiv. Vid registrering bör man eftersträva en grundtonsrik klang, med rikligt användande av 8-fot-stämmor. Gärna 16-fotstämmor och 4-fotstämmor på manualerna, men helst inte 2-fotstämmor annat än i starka nyanser. Undvik mixturer och alikvotstämmor, i alla fall om de är skarpt intonerade. Takterna 149–165, 200–203, samt 263–264 ger fina möjligheter att visa upp orgelns solostämmor.

B. Tommy Andersson, december 2012

Gustav Mahler: ur *Symfoni nr 8*, sats 2.

Pedal solo

197 Ruhig

p sempre